УДК 378.016[373.3]

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРАТИВНИХ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРИЙОМІВ ПРИ ОЗНАЙОМЛЕННІ ШКОЛЯРІВ З УКРАЇНСЬКИМ ФОЛЬКЛОРОМ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Sidorova I.S. / Сідорова І.С.

c.p.s., sen. teach. / к.п.н., старш. викл.

ORCID: 0000-0002-9212-1701

Vinnytsia Mykhailo Kotsyubynskyi State Pedagogical University, Vinnutsia, Ostrozkogo 32, 21001

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Вінниця, Острозького 32, 21001

Анотація. *В роботі розглядаються принципи підготовки студентів мистецьких факультетів педагогічних університетів до майбутньої професійної діяльності. Наголошується про вміння майбутніх учителів використовувати інтегративні художньо-педагогічні прийоми при ознайомленні школярів з українською народною творчістю у процесі музичної діяльності.*

Ключові слова: *професійна підготовка студентів, інтегративні художньо-педагогічні прийоми, український музичний фольклор, музична діяльність.*

Abstract. *The paper considers the principles of preparation of students of art faculties of pedagogical universities for future professional activity. Emphasis is placed on the ability of future music teachers to use integrative artistic and pedagogical techniques in acquainting students with Ukrainian folk art in the process of musical activity.*

Key words: *professional training of students, integrative artistic and pedagogical techniques, the Ukrainian musical folklore, musical activity.*

Вступ.

Сьогодні є актуальним модернізація змісту освітньої діяльності закладів педагогічної вищої школи. Важливо готувати фахівців з урахуванням сучасних потреб і розвитку культурного середовища нашої країни. У цьому контексті особливо важливим є підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до професійної діяльності, в якій би вони активно використовували джерела національної самобутності й культурного розмаїття у навчально-виховній роботі з підростаючим поколінням. Велике значення у формуванні духовного світу особистості школяра відіграє звернення до українського музичного фольклору. Особливим питанням у цій проблемі залишається визначення шляхів використання народної творчості у процесі музичної діяльності школярів.

Основний текст. Одним із способів вирішення даної проблеми є підготовка майбутніх учителів до визначення педагогічних умов формування духовного світу школярів. Важливою, на нашу думку, може бути умова використання інтегративних художньо-педагогічних прийомів при ознайомленні школярів з українським фольклором на уроках музичного мистецтва [4, с. 155]. Тому, професійна підготовка педагогів-музикантів повинна бути спрямована на формування вмінь і навичок у цьому напрямку педагогічної діяльності. З огляду на таке, в програмах дисциплін загальної та професійної підготовки студентів обов'язковим є виконання індивідуально-дослідного завдання, яке передбачає підготовку до розучування музичного матеріалу з використанням різних методів навчання.

Для реалізації визначеної нами педагогічної умови студенти можуть використовувати наочні, словесні і практичні методи навчання. Розглянемо коротко кожен з цих видів.

Наочно-слухові (показ вчителем власного прикладу виконання музичного твору); наочно-зорові (показ наочного матеріалу: малюнки, роздруківки, плакати, мультимедійна презентація тощо); наочно-рухові (використання рухів рук, тіла, голови, пластична інтонація).

Словесні методи: бесіди (актуалізуючі та музичні), діалог, розповідь, пояснення тощо. У музичному вихованні школярів цей метод виконує функцію

не лише передачі необхідної інформації, а й образно-психологічного настрою, спрямований на духовне спілкування учнів з музикою. У цьому випадку спілкування, словесні пояснення музики мають носити образний характер, а не побутовий.

Практичні методи можна викоритсовувати у формі вирішення творчих завдань – це формування умінь і навичок розуміти, оцінювати, аналізувати музичні твори, а також уміння застосовувати ці знання у практичній діяльності. Серед цього виду методів можна виокремити метод колективного художнього аналізу, метод порівняння, метод проблем, метод контрастного співставлення, метод поєднання різних видів мистецтв, ігри (музичні, розвивальні, творчі, мовні) [5].

Серед словесних методів можна використовувати вступні бесіди перед слуханням музики, співами, грою на музичних інструментах, спрямовуючи увагу учнів на елементи музичної виразності. Це виконує певну психологічну установку та викликає у дітей інтерес до твору, розвиває уміння сприймати музичний твір, що слугує передумовою виховання інтересу до музичного мистецтва, формування музичного і художнього смаку. На нашу думку, необхідно підготувати дітей до сприйняття твору, повідомити про особливості музики та її художньо-виразні засоби, що б підсилило естетичну насолоду та емоційну чутливість школярів під час музичної діяльності. Разом з тим, існує думка, що не варто замінювати емоційне переживання від твору «словесним описом» [1, с. 20]. Тому у такій роботі можна використовували інші жанри народної творчості.

У вступних бесідах доцільно використовувати малі жанри усного народного епосу загадки, народні прислів’я, приказки. Прислів'я – це влучний і образний народний вислів, що узагальнює різні життєві ситуації і має повчальний характер. Наприклад, перед розучуванням пісні «Грицю, Грицю, до роботи» можна прочитати такі приказки: «Хто не боїться праці, той і голоду не знає», «Хто діло робить, а хто ґави ловить», «Лінивому все ніколи», «Добрий початок – половина діла», «Як посієш, так і пожнеш», «Щоб мати, треба працювати», «Не

хитруй, не мудруй, а чесно працюй» тощо. На таких прислів'ях діти вчяться розуміти, чому висміюють ледарів, нероб і оспівують працьовитих. Це, в свою чергу, сприяє стимулюванню потреби учнів у вивчені музичної народної творчої спадщини [2, с. 178].

У підготовці до індивідуально-дослідного завдання можна використовувати творчу дискусію при аналізі твору, який прослухали учні. Наприклад, після прослуховування української народної дитячої пісні «Я лисичка, я сестричка» діти повинні підібрати прислів'я, що відповідають змісту і художньому образу твору, пояснити чому саме таке прислів'я вони вибрали. Після того провести дискусію вчителя і учнів, чиї варіанти підходять найбільше. На вибір можна запропонувати такі прислів'я і приказки: Бджола мала, а й та працює. Без діла жить – тільки небо коптить. Без діла слабіє сила. Без охоти нема роботи. Без роботи день роком стає. Без труда нема плода. Будеш трудиться – будеш кормиться. Губами говори, а руками роби! Де руки й охота, там скора робота. Діло майстра величає! Добре роби – добре й буде!

Наведемо приклад використання методу проблем, що передбачає пошук різноманітних варіантів інтерпретації твору (у формі вільного висловлення думок). Для цієї роботи можна використати українську народну пісню «Ой, є в лісі калина». Діти працюють в групах «Музиканти», «Драматурги». «Художники», «Танцюристи», «Артисти», «Оркестранти» [3, с. 205]. В таких умовах можна запропонувати різного виду інтерпретації, які обговорюються у групах як завдання. Для групи «Музиканти» можна виконати музичну інтерпретацію, яка складається з пошуків можливих варіантів виконання окремих куплетів і твору загалом: динамічний розвиток, визначення кульмінації окремих фраз і цілого куплета, нюансування.

Для групи «Драматургів» завданням може бути виконання драматичної інтерпретації: варіанти виконання фраз пісні або окремих її куплетів у певному характері, з певним настроєм. Група «Танцюристи» може виконувати рухову інтерпретацію: демонструвати варіанти образних, танцювальних рухів, диригування тощо. Для групи «Художники» можна виконати живописну

інтерпретацію: придумати варіанти зображення художнього образу, в певному характері, відобразити засоби музичної виразності. «Артисти» можуть виконувати театральну інтерпретацію, тобто варіанти інсценізації народної пісні. «Оркестранти» – інструментальну інтерпретацію: придумувати варіанти інструментального супроводу, використовуючи елементарні музичні інструменти, підручні звучні предмети, звукові жести.

Після проведених виконавських інтерпретацій пісні проголошується конкурс на найкраще виконання. Переможцями може бути група, яка підібрала влучні й цікаві методи втілення художнього образу, розкрила характер і засоби музичної виразності у своєму виконанні. Метод проблем сприяє розвиткові вмінь і навичок в практично-музичній діяльності, сформованості музичних здібностей і реалізації педагогічної умови використання інтегративних художньо-педагогічних прийомів при ознайомленні з українським фольклором на уроках музичного мистецтва [6].

Використання таких методів, на нашу думку, позитивно сприяє не лише музично-естетичному розвиткові дітей, а формуванню їхнього духовного світу.

Висновки.

У ході роботи були розглянуті шляхи використання народної творчості у процесі музичної діяльності школярів під час підготовки майбутніх педагогів-музикантів до майбутньої професійної діяльності. Були отримані зразки використання різноманітних педагогічних методів у процесі впровадження інтегративних художньо-педагогічних прийомів при ознайомленні школярів з українським фольклором на уроках музичного мистецтва.

Література:

1. Подуровский В.М., Суслова Н.В. Психологічна кореляція музично-педагогічної діяльності: навч. посібник. 2001. 320 с.
2. Сідорова І.С Підготовка студентів педагогічних університетів до використання міжпредметних зв’язків на уроках музичного мистецтва у сучасній школі. Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський

збірник наукових праць молодих вчених. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Вип. 24. Том 2. С.178-182.

3. Сідорова І., Дабіжа К., Остапчук Л., Плакидюк О., Стребкова Д. Принципи підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до основних етапів вокально-хорової роботи в школі. Актуальні питання гуманітарних наук. 2020. Вип 30, том 4. с.204-209.
4. Kosharna N., Zhuravlova L., Nieliepova Al., Sidorova Ir., Lopatynska N. Professional training of primary school teachers (experience of Great Britain, Sweden). ALRJournal. 2020; 4(9): 159-173. DOI: 10.14744/alrj.2020.82712.
5. Onofrichuk L.M., Sidorova I.S. Conceptual approaches to the formation of the basics of students aesthetic culture. Development and modernization of social sciences: experience of Poland and prospects of Ukraine: Collective monograph. Vol. 3. Lublin: Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2017. P.154-170. https://dspace.vspu.edu.ua/bitstreams/84801608-46b6-4dad-a49e-37b63a5750f1/download
6. V. Kolektyvne muzykuvannya: khorovyy klas ta praktykum roboty z khorom. Sidorova I.S., Patskan′ I.V., Shtepa ZH. Navchal′no-metodychnyy posibnyk dlya vykladachiv ta studentiv mystets′kykh spetsial′nostey vyshchykh pedahohichnykh zakladiv osvity. Vinnytsya: FOP, http://dspace.vspu.edu.ua/handle/123456789/1398